

Měli bychom očekávat gruzínský Majdan?

Ni nationalinterest.org/feature/should-we-expect-georgian-maidan-206187

10. února 2023

Od osamostatnění v roce 1991 Gruzie usiluje o užší vztahy se Západem a členství v organizacích, jako je Evropská unie. V poslední době, zejména v posledních osmnácti měsících, však vládní koalice vedená oligarchou a bývalým premiérem Bidzinou Ivanišvilim a jeho stranou Gruzínský sen učinila rozhodnutí, která, jak se zdá, Gruzii odsunují od Západu do ruské sféry vlivu. Vláda se nadále hlásí k podpoře integrace s EU a NATO, ale rozhodla se pro politiku nekonfrontace s Moskvou. Tato významná změna směru vyvolala v národě kontroverze a debaty.

Politika gruzínské vlády ji postavila do rozporu s gruzínským obyvatelstvem, které preferuje užší vztahy se Západem. Průzkum Center for Insights in Survey Research z roku 2022 zjistil, že 89 procent Gruzínců považuje Rusko za „politickou hrozbu“, zatímco 79 procent Gruzínců chce, aby jejich země měla „prozápadní“ zahraniční politiku. Podobně 85 procent Gruzínců také „plně“ (70 procent) nebo „poněkud“ (15 procent) podporuje vstup své země do EU, zatímco 70 procent si přeje vstup své země do NATO. Jak se Gruzie pohybuje ve své choulostivé pozici mezi Ruskem a Evropskou unií, jsou činy Gruzínského snu pochopitelné. Vždyť kdo by mohl zapomenout na

ruskou invazi do Gruzie v roce 2008, akt agrese, který bývalý ruský prezident Dmitrij Medveděv později přiznaný byl motivován touhou zabránit expanzi NATO na území bývalého Sovětského svazu.

Od začátku ruské války na Ukrajině se vztahy mezi Gruzii a Ukrajinou, oběma bývalými sovětskými republikami, výrazně zhoršily navzdory jejich tradiční solidaritě. Gruzínské úřady formálně odsoudily ruskou „nepřijatelnou“ invazi na Ukrajinu a poskytly humanitární pomoc a diplomatickou podporu prostřednictvím organizací, jako je Organizace spojených národů. Odmítnutí gruzínské vlády uvalit sankce na Rusko však vyvolalo rozsáhlou nespokojenost mezi obyvatelstvem, o čemž svědčí protivládní protesty vyzývající k rezignaci premiéra Irakliho Garibašviliho.

Podle průzkumu, který provedla Kavkazská výzkumná střediska loni na jaře, 66 procent Gruzinců věří, že jejich vláda by se měla proti Moskvě postavit a zavést nějakou formu akce. Většina dotázaných, 61 procent, navíc uvedla, že vláda by měla Ukrajině projevit větší podporu. Tyto názory kontrastují s postojem vládnoucí strany, která odmítla uvalit na Rusko jakékoli sankce.

Gruzie podobně jako Ukrajina řeší své vlastní územní problémy s Ruskem. V roce 2008 Rusko napadlo Gruzii a vyhlásilo nezávislost regionů Abcházie a Jižní Osetie. Rusko již více než deset let staví ploty podél linie oddělení mezi Jižní Osetií, která je téměř zcela obklopena územím kontrolovaným Gruzii, a Gruzii, ve snaze přeměnit tuto linii na plně uznávanou hranici mezi těmito dvěma zeměmi. Tento proces, známý jako „hranice“, byl pro Gruzii hrozným problémem, protože zpochybňuje suverenitu a územní celistvost země.

Strategická neutralita Gruzie v probíhajícím konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem může být promyšleným krokem, jak se vyhnout hněvu Moskvy a potenciálnímu čelení následkům, jako jsou ekonomické sankce a další „hranice“ v Abcházii a Jižní Osetii.

Kornely Kakachia, šéf Gruzínského politického institutu, naznačuje, že Tbilisi zaujímá opatrný přístup „počkej a uvidíme“ při řešení nestabilní a nepředvídatelné povahy ruských akcí.

A navzdory tvrzení členů Gruzínského snu je jasné, že Ivanišvili má v gruzínské politice stále významnou moc. S historií podnikání v Rusku a úzkými vazbami na Kreml si Ivanišvili v posledním desetiletí udržoval pevnou kontrolu nad předními gruzínskými institucemi. Zajímavé je, že z Moskvy nebyla Ivanišviliho kritizována, pravděpodobně kvůli jeho slibu zlepšit vztahy mezi oběma zeměmi, když se jeho strana Gruzínský sen v roce 2012 dostala k moci. Ivanišviliho vliv a konexe nadále formují politickou scénu v Gruzii.

Od svého vzniku v roce 2012 čelí gruzínská vládnoucí strana kritice za to, jak nakládá s demokracií, lidskými právy a právy menšin, svobodou médií a bojem proti korupci a politické polarizaci. V roce 2019 vyšly tisíce lidí do ulic na protest poté, co bylo ruskému zákonodárci povoleno usednout do křesla parlamentního mluvčího během schůze, události známé jako „Gavrilovova noc“ a vzhledem k pokračující ruské okupaci Abcházie a Ruska považována za národní nedůstojnost. Jižní Osetie.

Ale protesty přesahují tento jediný incident. Také pramení z nespokojenosti s celkovým výkonem Georgian Dream, včetně bojující ekonomiky, vnímání zmanipulovaných voleb, omezování svobody tisku a selektivní spravedlnosti. Evropský parlament dokonce schválil rezoluci vyzývající EU, aby uvalila sankce na Ivanishviliho, zakladatele Georgian Dream, za jeho „destruktivní roli“ v gruzínské politice a ekonomice, včetně rizik pro svobodná média a bezpečnost novinářů.

Odklon gruzínské vlády od demokratických reforem podporovaných Západem ohrozil vztahy země s EU a Spojenými státy. V září 2021 Gruzínský sen odmítl balíček makrofinanční pomoci EU, který zahrnoval požadavky na reformy soudnictví doporučené Benátskou komisí Rady Evropy. Místo toho vláda hledala financování od Čínou

vedené asijské banky pro investice do infrastruktury, která takovou podmíněnost neměla. V červnu 2022 se Evropská rada dále rozhodla odložit potenciální členství Gruzie v EU, dokud neprovede reformy a nesplní dvanáct konkrétních podmínek reforem.

Jak se Gruzie přibližuje k Rusku, může napětí eskalovat, pokud se gruzínský lid bude snažit nahradit proruské vůdce své země. Rusko a prezident Vladimir Putin v minulosti prosazovali změnu režimu v Gruzii a na Ukrajině. Například ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov požadoval v roce 2008 odvolání gruzínského prezidenta Michaila Saakašviliho, podobně jako když sám Putin vyzval ukrajinskou armádu, aby v roce 2022 svrhla vládu jako podmínku mírových jednání. Je možné, že by se Moskva mohla stát agresivnější tváří v tvář jakýmkoli pokusům Gruzie uvolnit své vztahy s Ruskem.

Euromajdanskou revoluci na Ukrajině v roce 2013 vyvolalo rozhodnutí prezidenta Viktora Janukovyče opustit EU ve prospěch užších vztahů s Ruskem. Základní faktory, které podpořily revoluci, však šly mnohem hlouběji a zahrnovaly rozsáhlou korupci, ekonomické potíže, nedemokratickou politiku, cenzuru médií a policejní brutalitu, díky níž se ukrajinský lid cítil umlčen a utlačován. Tváří v tvář těmto výzvám Ukrajinci vyšli do ulic, aby požadovali změnu a bojovali za lepší budoucnost.

Zatímco Gruzie bojuje s korupcí, nedemokratickými volbami, ekonomickými problémy a cenzurou médií, vládní pokusy přiblížit se Rusku a distancovat se od Západu čelí silnému odporu většiny občanů. Ivanišviliho vedení a činy připomínají ty Janukovyče na Ukrajině, který vyvolal Euromajdanskou revoluci. Jak nespokojenost a frustrace mezi Gruzínci dosahují bodu varu, zdá se, že země může směřovat k vlastní revoluci ve stylu Majdanu, podobně jako před ní Ukrajina.

David Kirichenko je novinář na volné noze pokrývající východní Evropu a redaktor nakladatelství Euromaidan Press. Tweetuje @DVKirichenko.

Obrázek: Shutterstock.